

Τι σημαίνει πρόσφυγας και ποια τα δικαιώματά του Γ΄ Γυμνασίου – Γ΄ Λυκείου

Σκοπιμότητα

Πρόσφυγας δεν είναι απλώς κάθε ξένος που ζητά να μείνει στη χώρα μας, αλλά ένας από τους πιο ευάλωτους, ως προς τα δικαιώματά του πολίτης του κόσμου.

Διάρκεια

Ένα μήνα

Διαθεματικότητα

Ιστορία, Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή, Κοινωνιολογία, Δίκαιο, Οικονομικά, Γεωγραφία, Γλώσσα

Στόχοι

- Να γίνουν γνωστά τα δικαιώματα των προσφύγων και να εκτιμηθεί ο βαθμός υλοποίησής τους μέσω μιας ερευνητικής και διαμορφωτικής αξιολόγησης.
- Να οικοδομηθεί η έννοια του πρόσφυγα μέσω ενεργητικής μάθησης.
- Να ενημερωθούν οι μαθητές για θέματα προσφύγων στη χώρα.
- Να διακρίνουν την έννοια πρόσφυγας από άλλες κατηγορίες ξένων πολιτών.
- Να αναπτύξουν οι μαθητές κατανόηση για την κατάσταση και τις ανάγκες του πρόσφυγα.
- Να αναπτύξουν δεξιότητες διαχείρισης και επιλογής των πληροφοριών που παρέχονται στο διαδίκτυο.

Υλικό

- Το Φύλλο Γενικών Πληροφοριών - Πρόσφυγες (στο Υλικό)
- Το Φύλλο εργασίας- Τι έμαθα για τους πρόσφυγες, λίστα αυτο-αξιολόγησης (στο Υλικό)
- Πρόσβαση στο διαδίκτυο όπου θα συγκεντρωθούν όλες οι πληροφορίες (προϋπόθεση για την έρευνα).

- (προαιρετικά) Έκθεση (2006) για την Ελλάδα με τίτλο Μακριά από τα φώτα της δημοσιότητας: Τα δικαιώματα των αλλοδαπών και των μεταναστών παραμένουν στο ημίφως.

Διαδικασία

Οι μαθητές μπορούν να εργαστούν είτε ατομικά είτε ομαδικά, ανάλογα με τον απαιτούμενο βαθμό εμπέδωσης των στόχων.

1. Δώστε στους μαθητές να μελετήσουν το Φύλλο Γενικών Πληροφοριών – Πρόσφυγες. Διευκρινίστε πιθανές απορίες τους.
2. Εξηγήστε τους ότι θα διεξάγουν μια έρευνα με θέμα τους πρόσφυγες, σε τρεις φάσεις. Στην πρώτη φάση θα αναζητήσουν πληροφορίες στο διαδίκτυο, θα συζητήσουν και θα αξιολογήσουν το αποτέλεσμα της έρευνάς τους. Στη δεύτερη φάση θα επαναλάβουν την έρευνα σύμφωνα με την αυτο-αξιολόγηση της προηγούμενης φάσης, εστιάζοντας στα σημεία που θεώρησαν περισσότερο σημαντικά. Στην τρίτη και τελευταία φάση θα γράψουν μια αναφορά με τα πορίσματά τους και θα τη συζητήσουν στην τάξη.
3. Αφήστε ένα λογικό χρόνο ώστε οι μαθητές να επισκεφτούν τη σελίδα του Ελληνικού Τμήματος της Διεθνούς Αμνηστίας και να ερευνήσουν τις πληροφορίες και το φωτογραφικό υλικό για τους πρόσφυγες. Πείτε τους ότι στις σελίδες της οργάνωσης μπορούν να βρουν Δελτία Τύπου, Εκθέσεις, Φωτογραφικό υλικό, προσωπικές ιστορίες, ορισμούς για όλες τις σχετικές έννοιες (μετανάστης, εκτοπισμένος, κλπ).
4. Εξηγήστε τους ότι μπορούν να κρατούν σημειώσεις ή να τυπώσουν σελίδες ώστε να έχουν άμεση πρόσβαση στις πληροφορίες που βρίσκουν ενδιαφέρουσες.
5. Όταν έχουν ολοκληρώσει την έρευνα, σε καθορισμένη ημέρα δώστε τους το Φύλλο εργασίας- Τι έμαθα για τους πρόσφυγες ώστε να κάνουν μια αυτο-αξιολόγηση των πληροφοριών που συγκέντρωσαν.

6. Όταν ολοκληρωθεί η αυτο-αξιολόγηση, ορίζεται ένα χρονικό διάστημα ικανό για την επανάληψη της έρευνας στα σημεία που θα ήθελαν να εστιάσουν οι μαθητές σε δεύτερη φάση. Στην ημερομηνία που ορίζεται, οι μαθητές παρουσιάζουν τα νέα τους πορίσματα και ακολουθεί συζήτηση.

Ερωτήσεις για τη συζήτηση:

- Τι σημαίνει πρόσφυγας;
 - Έχουν δικαιώματα οι πρόσφυγες;
 - Πόσοι άνθρωποι είναι ξεριζωμένοι στον κόσμο;
 - Η Ελλάδα αναγνωρίζει τα δικαιώματα των προσφύγων;
 - Σε ποιες περιοχές της χώρας έχουμε περισσότερες πιθανότητες να συναντήσουμε πρόσφυγες που έχουν έρθει πρόσφατα στη χώρα; Γιατί;
 - Τα άλλα κράτη έχουν αναλάβει την υποχρέωση να υποδέχονται πρόσφυγες;
 - Γιατί μια χώρα υποδοχής μπορεί να μην θέλει να δεχτεί πρόσφυγες; Τι πρόβλημα θα υπήρχε αν τους υποχρέωνε να επιστρέψουν στη χώρα τους; Ποια ανθρώπινα δικαιώματα ισχύουν σε αυτήν την περίπτωση;
 - Γιατί χρησιμοποιείται ο όρος πρόσφυγες;
 - Πώς αλλιώς ορίζονται οι άνθρωποι που ξεριζώνονται και ξεσπιτώνονται;
 - Πώς θα όριζες τον πρόσφυγα, αν έπρεπε να δώσεις μια γενική περιγραφή;
 - Πώς προστατεύει ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών τα δικαιώματα των προσφύγων;
 - Ο Ύπατος Αρμοστής καταθέτει μια έκθεση για την κατάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων κάθε χρόνο. Τι υποθέτετε ότι θα αναφέρει σε αυτήν και που πιστεύετε ότι απευθύνεται;
7. Αφού έχει κατανοηθεί ο τρόπος προστασίας των δικαιωμάτων των προσφύγων κάθε ομάδα ή μαθητής αναλαμβάνει να παρουσιάσει στην επόμενη φάση της εργασίας μια σύντομη Έκθεση για την κατάσταση των προσφύγων στην Ευρώπη σήμερα (500 λέξεις). Ο καθένας θα εστιάσει στα σημεία που θεωρεί σημαντικότερα. Η έκθεση μπορεί να περιλαμβάνει βασικές πληροφορίες, παραδείγματα, πηγές, συστάσεις προς τις αρχές, άλλες προτάσεις.

8. Αφού παρουσιαστούν οι εκθέσεις, οι μαθητές συζητούν τα παρακάτω:
- A) Ποιες πληροφορίες έχουν αναφερθεί περισσότερο; Είναι οι σημαντικότερες;
 - B) Αναφέρονται από κάποια έκθεση ενδιαφέρουσες πληροφορίες που δεν έχουν εντοπίσει οι άλλες εκθέσεις; Ποιες ήταν οι πηγές τους;
 - Γ) Ποιες πληροφορίες πρέπει να προτάσσονται και πώς είναι καλύτερα, κατά τη γνώμη σας, να καταλήγει μια τέτοια έκθεση;
9. **Ολοκλήρωση:** Οι εκθέσεις, οι τυπωμένες πληροφορίες και όποιο άλλο πληροφοριακό υλικό θεωρούν οι μαθητές σκόπιμο αναρτώνται σε ένα ταμπλώ. Μπορεί, επίσης, να οργανωθεί μια ενημέρωση.
- 10.Εργασία επέκτασης:** Ερευνήστε ποιες Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις ενεργοποιούνται στην Ελλάδα για την προστασία των προσφύγων & ποιες εκδηλώσεις διοργανώνονται στις οποίες συμμετέχουν σωματεία και οργανώσεις προσφύγων;
- 11.Πάρε μέρος στην υπεράσπιση των δικαιωμάτων των προσφύγων:**
Μπείτε στη σελίδα της Διεθνούς Αμνηστίας και πάρτε μέρος στη δράση για την υπεράσπιση των προσφύγων.

ΦΥΛΛΟ ΓΕΝΙΚΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ

A. Η Σύμβαση του 1951 για το καθεστώς των Προσφύγων

Η διαδικασία για την ανάπτυξη ενός σώματος διεθνών νόμων και συμβάσεων για τους πρόσφυγες ξεκίνησε στις αρχές του 20^{ου} αιώνα υπό την αιγίδα της Κοινωνίας των Εθνών (του προπομπού των Ηνωμένων Εθνών). Η διαδικασία ολοκληρώθηκε το 1951 όταν μια Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών αφιερωμένη στο θέμα των προσφύγων υιοθέτησε τη Σύμβαση για το Καθεστώς των Προσφύγων. Από το 1952, όπου η Δανία ήταν η πρώτη χώρα που προσυπέγραψε τη Σύμβαση, 140 έθνη έχουν υιοθετήσει τη Σύμβαση.

Η Σύμβαση του 1951 (με το επακόλουθό της Πρωτόκολλο 1967, όπου απαλείφθηκαν οι γεωγραφικοί και εποχιακοί περιορισμοί της Σύμβασης) είναι το σημαντικότερο νομικό κείμενο για την εφαρμογή αρχών στη μεταχείριση προσφύγων. Καθώς εμπνέεται από τη Σύμβαση για τους Πρόσφυγες του 1933 και την Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου του 1948, η Σύμβαση του 1951, με έναν ευρύ ορισμό της έννοιας πρόσφυγας, προβλέπει την ελευθερία άσκησης της θρησκείας και την παροχή θρησκευτικής εκπαίδευσης στα παιδιά των προσφύγων, παρέχει πρόσβαση στα δικαστήρια, στη βασική εκπαίδευση και στις κοινωνικές παροχές. Σε ό,τι αφορά την κατοικία και την εργασία, η Σύμβαση κηρύσσει ότι ο πρόσφυγας πρέπει να αντιμετωπίζεται το λιγότερο όπως όλοι οι άλλοι ξένοι της χώρας.

Η Σύμβαση συνιστά ένα από τα σημαντικότερα επιτεύγματα στη μεγάλη μάχη για την χωρίς διακρίσεις εφαρμογή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών, και έχει αναγνωριστεί ως μια αρχή της διεθνούς διπλωματίας.

Πηγή: Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες. *Για περισσότερες πληροφορίες απευθυνθείτε στην ιστοσελίδα της:*

www.unhcr.org

B. Πρόσφυγες λέγονται:

- Όσοι έχουν υποφέρει από παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν τα σπίτια τους.
- Όσοι έχουν περάσει από τα σύνορα ζητώντας από άλλη χώρα ασφάλεια από τους διωγμούς.
- Όσοι αντιμετωπίζουν πιθανή θανατική ποινή, βασανιστήρια ή άλλη βία σε περίπτωση που γυρίσουν στην πατρίδα τους.
- Όσοι θα γυρνούσαν στην πατρίδα τους αμέσως μόλις μπορούσαν, αλλά δεν μπορούν από το φόβο ότι θα χάσουν τη ζωή τους.
- Καθημερινοί άνθρωποι, άνδρες, γυναίκες, παιδιά που αναγκάστηκαν να πάρουν μέτρα απελπισίας για να σώσουν τη ζωή τους.

Πηγή: Διεθνής Αμνηστία Αυστραλίας- www.amnesty.org.au

Γ. Σύντομη αναφορά στην κατάσταση των δικαιωμάτων προσφύγων στην Ελλάδα

Οι άνθρωποι που ζουν στο περιθώριο της κοινωνίας –αιτούντες άσυλο, μετανάστες, Ρομά και μέλη μειονοτήτων – είναι τα πιθανότερα θύματα διακρίσεων σε όλες τις μορφές τους. Οι δυνάστες τους είναι συχνότερα εκπρόσωποι του κράτους

Στην ουσία οι άνθρωποι που δικαιούνται διεθνούς προστασίας δεν μπορούν να αναγνωριστούν ως πρόσφυγες στην Ελλάδα.

Ενώ χιλιάδες πρόσφυγες φτάνουν στη χώρα, αυτοί που αναγνωρίζονται είναι μετρημένοι στα δάχτυλα. Κατά τη διάρκεια του 2004, αναγνωρίστηκαν ως πρόσφυγες 11 άνθρωποι (και χορηγήθηκε ανθρωπιστική προστασία σε άλλους 22), ενώ στο τέλος του έτους εκκρεμούσαν 5.300 αιτήσεις.

Η Ελλάδα έχει το μικρότερο ποσοστό αναγνώρισης προσφύγων μεταξύ των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 0.3%.

Ένας άνθρωπος που φεύγει από τη χώρα του γιατί κινδυνεύει η ζωή του έχει δικαίωμα να ζητήσει προστασία – στην πράξη όμως:

- Είτε δεν θα κατορθώσει να μπει στη χώρα
- Είτε οι αρχές δεν θα τον αφήσουν να καταθέσει την αίτησή του
- Και αν καταφέρει να καταθέσει την αίτησή του, δεν θα αναγνωριστεί ως πρόσφυγας, μετά από μια διαδικασία που μπορεί να διαρκέσει χρόνια. Η ΔΑ διαπιστώνει στην έκθεσή της ότι αυτή η διαδικασία δεν είναι σύμφωνη με τα διεθνή πρότυπα.

Δύο είναι τα θεμελιώδη προβλήματα της διαδικασίας ασύλου:

- Καθολική απόρριψη των αιτούντων στον πρώτο βαθμό
- Δεν υπάρχει σε κανένα σημείο της η δυνατότητα να εξεταστεί μια αίτηση που απορρίφθηκε από μια ανεξάρτητη επιτροπή και επί της ουσίας της αίτησης – κάτι που αντιβαίνει στο διεθνές δίκαιο αλλά και σε Οδηγίες της Ε.Ε.

Η Διεθνής Αμνηστία ζητά από τις αρχές, μεταξύ άλλων, να αλλάξουν την νομοθεσία, κάνοντας τη διαδικασία εξέτασης των αιτημάτων ασύλου σύμφωνη με τα διεθνή πρότυπα. Για περισσότερες πληροφορίες βλ. Έκθεση με τίτλο *Μακριά από τα φώτα της δημοσιότητας: Τα δικαιώματα των αλλοδαπών και των μεταναστών παραμένουν στο ημίφως*.

Δ. Σύνδεσμοι στην ελληνική γλώσσα:

Για την κατάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των προσφύγων στην Ελλάδα και στην Ευρώπη, στη διεύθυνση του Ελληνικού Τμήματος της Διεθνούς Αμνηστίας:
www.amnesty.org.gr

Για όλα τα θέματα των προσφύγων, στη διεύθυνση του Ελληνικού Τμήματος της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες: www.unhcr.gr

Φύλλο Εργασίας: Τι έμαθα για τους πρόσφυγες;

Λίστα αυτο-αξιολόγησης

1. Τι σημαίνει πρόσφυγας

Ικανοποιητικά

μέτρια

καθόλου

2. Τι σημαίνει μετανάστης

Ικανοποιητικά

μέτρια

καθόλου

3. Τι σημαίνει εκτοπισμένος στο εσωτερικό της χώρας

Ικανοποιητικά

μέτρια

καθόλου

4. Τι σημαίνει αιτών άσυλο

Ικανοποιητικά

μέτρια

καθόλου

5. Ποια είναι η παγκόσμια ημέρα για τους πρόσφυγες και ποιο το νόημα της

Ικανοποιητικά

μέτρια

καθόλου

6. Μερικά από τα δικαιώματα των προσφύγων

Ικανοποιητικά

μέτρια

καθόλου

7. Ποιο είναι το διεθνές νομικό πλαίσιο για την προστασία των δικαιωμάτων
(Συμβάσεις, Πρωτόκολλα)

Ικανοποιητικά

μέτρια

καθόλου

8. Με ποιο τρόπο παραβιάζονται τα δικαιώματα των προσφύγων

Ικανοποιητικά

μέτρια

καθόλου

9. Πώς αντιμετωπίζει η χώρα μου τους πρόσφυγες

Ικανοποιητικά

μέτρια

καθόλου

10. Πώς αντιμετωπίζουν άλλες χώρες της Ευρώπης τους πρόσφυγες

Ικανοποιητικά μέτρια καθόλου

11. Ποιο πρόβλημα παρατηρείται τα τελευταία χρόνια στην Ευρώπη σε σχέση με τους πρόσφυγες και την αντιμετώπισή τους

Ικανοποιητικά μέτρια καθόλου

12. Ποιες δυσκολίες αντιμετώπισαν συγκεκριμένα άτομα- πρόσφυγες στην Ευρώπη (ατομικές περιπτώσεις)

Ικανοποιητικά μέτρια καθόλου

13. Τι κάνει η Διεθνής Αμνηστία για τους πρόσφυγες

Ικανοποιητικά μέτρια καθόλου

14. Ποιες είναι οι συστάσεις προς τις χώρες της Ευρώπης για την τήρηση των δικαιωμάτων των προσφύγων

Ικανοποιητικά μέτρια καθόλου

15. Ποιος είναι ο ρόλος της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες

Ικανοποιητικά μέτρια καθόλου

16. Τι είναι ο πρεσβευτής καλής θέλησης της Ύπατης Αρμοστείας για τους πρόσφυγες

Ικανοποιητικά μέτρια καθόλου